

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається проблема використання дистанційного навчання у сучасному суспільстві, актуальність вивчення іноземної мови у даному аспекті та необхідність впровадження інформаційних засобів у системі професійного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, переваги, професійна діяльність, Інтернет.

В статье рассматривается проблема использования дистанционного обучения в современном обществе, актуальность изучения иностранного языка в данном аспекте и необходимость внедрения информационных средств в системе профессионального обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, преимущества, профессиональная деятельность, Интернет.

The article defines the issues of distance education in modern society, the foreign language learning in this aspect and the necessity of Internet facilities development in the system of professional study.

Key words: distance education, advantages, professional activity, Internet.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти, набуває все більшого поширення, яке в свою чергу призводить до вивчення іноземних мов, причому це стосується усіх сфер життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного обміну між представниками різних країн та обміну інформацією.

Потреба сучасного суспільства у спеціалістах міжнародної економіки, які вільно володіють іноземною мовою у побуті та у професійній діяльності, зумовлює необхідність пошуку нових конструктивних ідей для вирішення проблеми оптимізації та інтенсифікації навчання іноземних мов, здобування нових знань та удосконалення рівня мовної та мовленнєвої підготовки.

Мета статті – розкрити переваги та недоліки використання дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання - це нова організація навчального процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента, але в той же час це цілеспрямований процес інтерактивної взаємодії викладача і студента.

Середовище навчання характеризується тим, що учні в основному, а часто і зовсім, віддалені від викладача в просторі і в часі, в той же час вони мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікацій.

Процес навчання включає в себе самостійне вивчення навчально-методичних матеріалів під керівництвом викладача, виконання контрольних завдань у вигляді тестів по кожному розділу навчально-практичного посібника, висновок підсумкової оцінки.

Стадія контролю знань полягає в пред'явленні учню тестових завдань, які обирають відповідно до цілей і завдань тестування, і в обліку одержуваних варіантів відповідей. Завершальна стадія виведення підсумкової оцінки зводиться до формально-структурного аналізу ступеня розбіжності підмережі еталонної моделі (по якій висувалися тестові завдання) з реконструйованою мережевою моделлю знань студента.

Об'єктивною тенденцією у вищих закладах освіти є скорочення кількості аудиторних годин та збільшення годин, що відводяться на самостійну роботу студентів. Трансформується роль викладача у навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи студентів. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, які б виконували у навчальному процесі такі функції: інформуючу, формуючу, систематизуючу, контролюючу та мотивуючу. Таким вимогам можуть відповідати новітні комп'ютерні засоби навчання, до яких належать електронні посібники, мультимедійні курси, тренінгові програми та ін. [1, с. 131]

Розробка і впровадження електронних посібників у навчальний процес потребує комплексного вирішення таких дидактичних проблем, як розробка теорії та методики дистанційного навчання, технологій дистанційного навчання та ін. Для ефективної навчальної роботи необхідне якісне дидактичне забезпечення – комплекс взаємопов'язаних за дидактичними завданнями освіти та виховання різних видів змістовної навчальної інформації на різних носіях, розроблених з урахуванням вимог педагогіки, психології та інших наук. Електронні підручники є засобом навчання в педагогічній системі дистанційного навчання, що містить елементи, властиві будь-якій дидактичній системі. Незважаючи на те, що саме технічний потенціал сучасних інформаційних технологій допомагає реалізувати одну з головних переваг дистанційної системи – навчання на відстані, створення в навчальному закладі відповідної матеріально-технічної бази не дозволить досягти найвищого ефекту. Головним все ж таки є наявність і розробка навчально-методичного забезпечення самостійної роботи студентів або слухачів курсів.

Передбачається використання так званих електронних лекцій, головна перевага яких полягає у використанні електронних носіїв інформації, а це у свою чергу дозволяє

представляти її в стиснутому і більш об'ємному вигляді. Лекційний матеріал може бути викладений у вигляді тексту, озвучений і доповнений відеоматеріалами; мова йде про відеолекції, слайди-лекції, що студент зможе переглянути самостійно в зручний для себе час і в характерному для його темпераменту ритмі. Для дистанційного навчання особливого значення набуває наявність і сама головна якість електронних підручників, що повинні бути по всіх дисциплінах навчального плану. Робота з електронним підручником дозволяє зробити навчальний процес індивідуальним. Кожен студент сам вибирає послідовність вивчення навчального матеріалу виходячи зі свого зацікавлення і можливостей.

Використовуючи Інтернет, в будь-який момент часу можна скористатися необхідним підручником і перейти до необхідного розділу або теми, а наявні в електронному підручнику елементи самоконтролю дозволяють відразу ж визначити ступінь засвоєння навчального матеріалу, виявити прогалини в знаннях і відразу перейти до вивчення погано засвоєного матеріалу. Наявність в електронному підручнику мультимедійної складової дозволяє демонструвати динамічні моделі досліджуваних явищ, проводити лабораторні роботи, будувати і перевіряти електричні схеми, змінювати їх параметри і відразу ж одержувати результат. Віртуальні лабораторії допомагають без залучення матеріальних ресурсів проводити дослідження, виявляти закономірності, одержувати результати, аналізувати їх, робити висновки і все це можливо на відстані. [2, с. 125]

Під час дистанційного навчання значно збільшується частка самостійної роботи студентів, а це у свою чергу призводить до зміни змісту форм і методів навчання. Суть роботи викладача в даних умовах полягає не в читанні лекцій, а у створенні навчально-методичного забезпечення дисципліни в електронному вигляді, у постійній роботі над внесенням необхідних змін у навчальний матеріал, підборі кольорових ілюстрацій, графіків, створенні тестів для самоконтролю. За наявності навчально-методичного матеріалу в електронному вигляді можна за допомогою комп'ютерних програм досить швидко зробити електронну книгу.

Характерними особливостями дистанційної освіти є гнучкість (кожен може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для освоєння курсу, дисципліни і отримання необхідних знань з обраної спеціальності), модульність (кожна окрема дисципліна або ряд дисциплін, які створюють цілісне уявлення про певні предметні області), паралельність (навчання може проводитися при поєднанні основної професійної діяльності з навчанням, тобто "без відриву від виробництва"), дія на відстані (відстань від місця знаходження учня до освітньої установи не є перешкодою для ефективного освітнього процесу), асинхронність (мається на увазі той факт, що в процесі навчання викладач і студент можуть реалізовувати навчання в будь-який час, тобто за зручним для кожного розкладом і в зручному темпі), а

також охоплення, рентабельність, нові інформаційні технології, соціальність, інтернаціональність.

В основі дистанційного навчання лежать два основні принципи:

- вільний доступ, тобто право кожного (без вступних випробувань) починати вчитися і отримати середню або вищу освіту;
- дистанційність навчання, тобто навчання при мінімальному контакті із викладачем при максимальній самостійній роботі.

Будь-яка система має свої переваги і недоліки, перед схожими системами. Це пов'язано з множинами факторів, які обумовлюють дану систему. Розглянемо переваги і недоліки дистанційного навчання.

Технологічність - навчання з використанням сучасних програмних і технічних засобів робить електронну освіту більш ефективною. Сьогодні не можна уявити технологічність без розвитку Інтернет мереж, швидкісного доступу в Інтернет, використання мультимедійних технологій, звуку, відео, що робить курси дистанційного навчання повноцінними і цікавими. На користь подібної основи для різних моделей дистанційного навчання говорять наступні фактори, обумовлені дидактичними властивостями цього засобу інформаційних технологій:

- можливість надзвичайно оперативно передати на будь-якій відстані інформацію будь-якого обсягу, будь-якого виду (візуальної та звукової, статичної і динамічної, текстової та графічної);
- можливість оперативної зміни інформації через мережу Інтернет зі свого робочого місця;
- зберігання цієї інформації в пам'яті комп'ютера протягом необхідної тривалості часу, можливість її редагування, обробки, роздруківки і т.д;
- можливість взаємодіяти за допомогою спеціально створеної для цих цілей мультимедійної інформації та оперативного зворотного зв'язку;
- можливість доступу до різних джерел інформації, в першу чергу Web-сайтам Інтернет, віддалених баз даних, численних конференцій по всьому світу через систему Інтернет, роботи з цією інформацією;
- можливість організації електронних конференцій, в тому числі в режимі реального часу, комп'ютерних аудіоконференцій і відеоконференцій (даний спосіб вже широко практикується в США);
- можливість діалогу з будь-яким партнером, підключеним до мережі Інтернет; і багато інших чинників.

Необхідно відзначити, що на думку 57% викладачів США, результати дистанційного навчання не поступаються або навіть перевершують результати традиційних занять. 33,3%

опитаних викладачів вважає, що в найближчі роки результати дистанційного навчання перевершать результати аудиторного.

Доступність та відкритість навчання - ще одне з головних переваг дистанційного навчання. Дистанційне навчання надає нам можливість вчитися віддалено від місця навчання, не покидаючи свій будинок або офіс. Це дозволяє сучасному фахівцеві вчитися практично все життя, без спеціальних відряджень, відпусток.

Ще одна перевага дистанційного навчання - це доступ до якісної освіти. Свобода і гнучкість цього способу отримання освіти, припускають нові можливості для вибору курсу навчання. Дуже легко вибрати декілька курсів в різних університетах, в різних країнах. Можна одночасно навчатися в різних місцях, порівнюючи курси між собою. З'являється можливість навчання в кращих навчальних закладах, за найбільш ефективними технологіями, у найбільш кваліфікованих викладачів. Людина може навчатися дистанційно інкогніто, в силу різних причин (вік, стан, посада, сором'язливість і т.д.). Дистанційне навчання дає можливість отримати освіту інвалідам та людям з різними відхиленнями.

Дистанційне навчання носить більш індивідуальний характер навчання. Студент сам визначає темп навчання, може повертатися по кілька разів до окремих уроків, пропускати окремі розділи і т.д. Слухач вивчає навчальний матеріал у процесі всього часу навчання, а не тільки в період сесії, що гарантує більш глибокі залишкові знання. Така система навчання заставляє студента займатися самостійно і отримувати навички самоосвіти. Як показує досвід багатьох університетів, студент, який навчається дистанційно, стає більш самостійним, мобільним і відповідальним. Без цих якостей він не зможе навчатися. Дистанційне навчання робить процес навчання творчим та індивідуальним, відкриває нові можливості для творчого самовираження студента.

У процесі навчання студент документує процес навчання. У нього може залишитися сам курс навчання, електронне листування з викладачем і він може звертатися до них пізніше, в міру необхідності.

При використанні сучасних технологій і дистанційного навчання нам надається можливість легко формувати віртуальні професійні спільноти (наприклад, спільноти вчителів), спілкуватися вчителям між собою, обговорювати проблеми, вирішувати спільні завдання, обмінюватися досвідом, інформацією і т.д.

Незважаючи на безліч переваг, дистанційне навчання має і свої недоліки. Один з головних недоліків дистанційного навчання - відсутність прямого очного спілкування між студентами і викладачем. Коли поруч немає людини, яка могла б емоційно забарвити знання, це значний мінус для процесу навчання.

Дистанційне навчання накладає ряд своїх вимог на організацію навчального процесу, таких як необхідність в персональному комп'ютері та доступ в Інтернет, високі вимоги до постановки задачі на навчання, організації мотивації слухачів. Для дистанційного навчання необхідна жорстка самодисципліна, а результат безпосередньо залежить від самостійності і свідомості студента. Відсутній постійний контроль над слухачами. [3, с. 86]

Однією з ключових проблем дистанційного навчання залишається проблема аутентифікації користувача при перевірці знань. Більшість дистанційних програм передбачає очну екзаменаційну сесію. Частково ця проблема вирішується з установкою відеокамер і відповідного програмного навчання.

До істотних недоліків системи дистанційного навчання відноситься і висока вартість побудови системи дистанційного навчання. На початковому етапі створення системи, великі витрати на створення системи дистанційного навчання, самих курсів дистанційного навчання та купівлю технічного забезпечення. Необхідно відзначити, що розробка курсів дистанційного навчання - трудомісткий процес.

Висновки. Дистанційне навчання, таким чином, не електронний варіант очного або заочного навчання, адаптуючі традиційні форми занять і паперові засоби навчання в телекомунікаційні. Дистанційне навчання покликане вирішувати специфічні завдання, складніші для досягнення в звичайному навчанні: посилення активної ролі студента у власному освіту, отримання можливості спілкування його з педагогами-професіоналами, можливість змагання з великою кількістю однолітків, розташованих у різних містах та країнах за допомогою участі у різноманітних проектах, конкурсах, олімпіадах. Ці завдання ставляться до розвитку творчої складової освіти.

Система дистанційного навчання визнана однією з найдорожчих систем. Велика частина коштів йде на створення курсів, закупівлю сучасного технічного забезпечення. Таким чином, дистанційне навчання - це альтернатива, ні в якому разі не заміна, традиційній освіті. Дистанційне навчання покликане забезпечити доступність освіти при збереженні його якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тавгень І.А. Дистанційне навчання: досвід, проблеми, перспективи / І.А.Тавгень. - Мн.: БГУ, 2003. - 218 с.
2. Машбіц Е.Н. Психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації навчання. М.: Педагогіка, 1988.-187 с.
3. Хуторський А.В. Інтернет в школі. Практикум з дистанційного навчання. - М.: ИОСО РАВ, 2000.-156 с.